

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Commentarius in VIII libr. philosophicorum Arist.
exceptus a Michael Schweizer, mon. Salemitani professo -
Cod. Ettenheim-Münster 359**

Specius, Johannes

[S.l.], 1596

Quaestio tertia

[urn:nbn:de:bsz:31-132384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-132384)

lapidi nature e' de fit ab eig aia q' e' principiu
 motu emdi; tanto aut impetu formi n' e' ina
 turale s; moleculi' & fit a principio extrinsecu.
 Utum & quomodo fit a seipso moueri dicat
 bn' quos; explicat tot s; p' q' t. In aia hac
 e' fundmo s; tio explicata. In animali duo hac
 inst' videt; principiu' actiuu' & hoc e' aia; princi
 piu' passiuu' & hoc e' corp' seu ma' disposita.
 prae duo hac e' motor & mobile; Motor e' q' d'
 s; composita nobis corporib' seu animalis cui
 potiam mouendi actiuam anima comunicat; mobi
 le e' reliquu' animalis q' ab emdi s; se putat.
 De moueri: Et hac e' ca' an aialis corp' s;
 heterogeniu' sit & p' res tno' diu' s; a' r' o' b' at
 tera s; moueri; moueri pot' alia; s; in eige
 r' o' b' cent' o' s' aia n' pot' uni pot' aia' co
 care n' coicata alia.

In aialis corp' dicitur
 heterogeniu'.

Utum graua & leuia mo
 ueant a seipso.

Quastio Tertia.

Nam e' principiu' motu & q'is r' o' s' e' q' dubit.
 Motu n' r' o' s' n' t' m' s; i' g' i' al' t' r' o' s' & a' u' g' u' l' e' t' a' r' e' s;
 s; motu e' localem s' a' u' d' q' u' n' o' g' a' b' e' t' . V' e' r' u' s' i' n' t'

tang' eig' instrumēta; Nec referre an gravas
adfit cuiusmodi motus efficiat ut nō adfit sufficere
ut movēdi nō ab iustis tribuat quōd sagitta
motus, cāa efficiens ē is q' ianulatus fuit licet
postea recedat ut intērent; Et in gravas lo-
mō v.g. princeps cāa ē les gravas nō aut se
mōmō ē is q' inclat instrumētum. Sentiam boni
Duo q' dān' vehement' stabili reddūt vni ē q' p'nt
utiq' loq' d' motu corpō simplici a' solūm
it' s' et ap'le docet ac stab' cūda corpōra nō movēti
a se s' a gravante ut a remouente prohibent. Nō
aut' in hoc s'ue phys' tm' v' d' l' p' 27. 29. 32. s'et
in 3to phys' l' 18. in 2do d' cāa v' d' g. ut item
in 4to l' 25. In 1o d' s'ia v' d' 19. d' in lib.
d' motu animalū c' 3. manifeste pro hac opinione
philosophat. Secūda q' hinc sentia stabilitatē
g'rat' ē q' cum in omni corpō q' movet' a s'p'ie
necē sit necē duab' p'nt' unā q' sit tang' movēti
abstram q' sit tang' mota quab' in gravas lib.
mōg' reperire nō p'nt; nam ut m'p' forma v' d'
p'nt. simpliciter dicat' ē movēti q' d' erit in lo-
tang' motū ē unū forma eadem at idem movēti
et h' movēti respectu motus eisdem nisi p'nt
ē imposite. An' nōn ut q' movēti q' p'nt sit

Hanc sentiam duo q' dān'
reddunt prohibent

1 m.

2 m.

ens aliu; & maã sa p se n' tã maior & perfio
 nã ad motu q fit sursum quã ad eũ q fit deor
 sum: Cũ q in corpore simpliciter distinguitur n' post mo
 mentũ & motu legi oĩo extra corpũ n' pãt moveri
 à seipso. Accedit huc & illa rã q movere seipsum
 sinistro ita ut pĩnũcipalĩ cogitã sui motu casu existã
 at fit propriũ mungũta q in elementa minime mi
 uant moveri hoc modo n' fuit hoc inde q formatũ
 q hanc partẽ celebrã illud apud philosophos opinionã
 scilicet: Moveri ab inhiñsco eã nota d' charactã
 rem quo res mta pĩncipalẽ à nõ inuentionẽ d' motũ
 cum ac separantã adeoq; hoc et corã loquedi ac
 sentiendi corã q' sũtudine receptũ e' ut res ma
 nĩmatã colorã ac ferri motu agitatã quã
 motu res vulgã resimãtã q' sũtudine minãt
 in nũpe nũq; ut argẽtu minũ aqua mtaãtã
 quo nõ nõ gravia & leuia moueantã à sũd
 quãntĩtib; sic d' hũdĩdĩ explicã corãntã autã
 res istã: Agentã nũq; q' corpũ aliq; graue aut
 leue frũgĩtã n' in stantã quãntã hĩbĩtã hĩlĩ
 p' se q' nouẽ e' eĩdẽ quã q' hĩbũat q' eĩdã ad
 nãtã illĩg d' p' p' oĩẽ n' eĩdẽ in stantã hĩtã
 cũ itã sit uelut eĩdã corollariã ac quãntã com
 plẽtã: at nõ ad nãtã quãntã & leuia d' p' p' oĩẽ
 sũtĩõnẽ n' eo pũcto quo quãntã sũtã hĩtã hĩtã

Alia rã.

Quomodo gravia & leuia
 moueantur à seipso
 & rãntã.

insequenti ipse plinet et in loco natu ut nunt
 no in e' q' loci a g'raute illi e' h'itudo. en' igr
 naa mung a g'raute de p'fat ut g'raua &
 leuia in suis locis natibz g'p'at e' q' d'z et
 est opem ac mediu' ex libere quo in ea p'fat
 tum imediate post g'rautes si exha. ita g'raute
 tum quodisunq' ad illis d'finita fuerit in par
 in oibz no cernat. Atq' hoc mediu' p'ferat
 e' ipse corpus g'raui & leui' moty q' a g'raute
 te efficiendy e' e' d'z h'itudo.

Secunda Sententia.

10.

Secunda sententia e' Gregorij Primum d'cti p'p'ro:
 de s'ctat'one e' q' d'z natu' g'raua & leuia a
 g'raute moueri h' a' s'cripto e' s' b'ant p' p'p'ro
 magis natu' corpus g'raui & leui' moty sunt
 ad locum. In natem, quam igni v'z calefactio
 qua' oibz in u' h'ibz op'raoes intales q' an' natu'
 moty cordis & a' p'raoe qua' naa illi h'itudo
 appetitio. h' hoc n' h' a' g'raute q' nec moty
 g'raui & leui' ad s'ua' ^{locum} natu' q' d'z
 de p'p'ro 2do p'p'ro. e' d'z natu' in h'itudo
 d'finita ab ar' h'itudo q' illa h'itudo in h'
 p'p'ro n' in h'itudo s'ua' moty h'itudo u' in h'itudo
 q' g'raui & leui' h'itudo in h'itudo p'p'ro n' in h'itudo
 in s'ua' moty q' a' s'cripto a' a' g'raute.

11.

moueri. Nec dicitur per illud esse principium passivum
 ad et actiua hinc in se principium passivum
 sui motus qd a se hoc est tunc per principium actiua
 ab illis distinguntur. Et dicitur natura in se de
 phis. est in eis mixta & angusta natura sub illa
 gherentur tunc motus inchoat qd per in se motus
 ab in vno & actu principio efficitur. + to
 ga lapis deorsum fertur ut mouetur a suo loco na-
 turali, ut a medio, ut a gravitate ut a se, hinc
 proca dicitur non potest qd tunc. Et in ga ley nabit
 tunc mouet ut frons cuius motus & metaplorig
 a 2do ga motus indifferentis ad platu
 sursum & ad motu deorsum, & si aer v. qd ut
 e motus ignis transeuntibus moueret ignem
 sursum & terra deorsum sequitur qd idem alium
 nature se moueret ad plures diffi ab lo-
 cales & sicut motus grauios qd fieri non potest.
 Nec mouetur a gravitate ga fieri potest & sape
 fit ut gravitas non sit amplius dum lapis u. qd mouet
 tunc est sit a sit tunc sit cum lapide moto. qd dicitur
 e lapidem a se & a principio suo in se moueri
 deorsum. Contra hanc sententiam multa obijciuntur
 1o arguta phis in hoc lib. quo est qd mouet
 seipsum e at, graue & leue non e at qd non mouet
 a seipso. 2do est qd mouet seipsum potest offerre

pho 2to.

pho 4to.

Contra hanc sententiam multa obijciuntur.

1o.

2o.

de a motu cessare gravia & levia hoc n̄ pot̄. 3.
3to q̄d q̄ movet scripsit movet motibz diversis
naturaliter. — 3° grave & leve n̄ q̄a ignis
n̄ movet nisi sursum. Ad hoc d̄ alia oia q̄ motus
de. d̄ rep̄ 28 usq̄ ad rep̄ 34. et motu gravium & le-

Respondent hinc opinio
Rationes autem sunt

1° dicitur respondere opinioni hinc autem hoc gra-
via & levia n̄ movet de eo n̄d̄ que se movet
at n̄d̄ at movet scripsit per appetitum & appa-
rentem 2do aut per h̄ere motu sui si vellet gra-
via & levia n̄ sem. 3° n̄d̄ regit aut ex hinc
a q̄ movetur: at n̄d̄ gravia & levia scripsit movet
n̄ pot̄ quādiu in loco proprio & natu. p̄cipit &
cessant h̄ tunc solummodo q̄a ex illis visibz exte-
rius ut ex h̄a illa gravitate. Unde in aut p̄ter

Explicat dicitur h̄a impossibile eē gravia & levia moveri a scripsit

ita eē intelligit q̄ fieri n̄ pot̄ ut se movant
ex suis locis natu. ad qua deinde p̄ motu se
vertunt. Sed aut solum h̄a commentatione
conventissa more suo gl̄sare p̄mit̄ rā d̄ d̄ d̄
p̄ter rōem evadere h̄ n̄ pot̄ quā absolute gubnat

Arguit autem

4ta q̄ sic est: Nulla gravium & similare p̄cipit
sui movere gravia & levia p̄ h̄m̄t̄ q̄ n̄d̄
q̄ movet d̄ h̄ eē d̄ h̄m̄t̄ ab eo q̄ movet q̄
in gravibus & levis n̄ ḡtingit. Sed ubi

obstat q' in q' ista q' uis uis cordis ^{neo} q' no t'zes dicit g'of 232.
R. deit si aut' hanc
 scilicet ad nullu' g'ramm' & s'itane mouere se pro eo,
 tra sum' locum uacatem quauit conera extra illum
 g'ratulu' eundem s'it' m'it'g' reu'pare possint. Ad alle R. deit ad alle
 in' tr' forma' q' e' p'incipiu' effectiuu' motu' uo'it' dis
 tingui a' ma' q' e' p'incipiu' e'ig'le' motu' recepti
 u' q' s'abit e' ad hoc ut nom'es de motu' d'icant
 ee' diu'ersa. Praterca sic pro sua g'ra' sane sentiam Obiectio g' b'anc h'
tra'm
 arguant' citati aut' h'oc: s'it' passio' ai' officiu' ab eo
 q' g'rat' illam rem s' ee' in' loco s'it' e' passio' leuia'
 et esse d'ic'it' est passio' g'raui' q' g' g'raui' & leuia'
 s'it' in' s'it' locu' effectiu' p'p'e ac p'incipiat' a' g'raui',
 s'it'g: Sed g'raui' & leuia' p'p'e au'g'ent' s'it' locum
 & motu' q' moueat' ad loca' sua uacata' p'p'e &
 p'incipiat' a' g'raui'lib'g'. R. deit' p'ost' p'o' u'eg' Ma'ior: s'ol'utio' p'o'
 Nam' d'ic'it' u'eg' g'raui' h'ic & u'acat' effectiu'
 ab eo q' aliu' locu' g'rat' a' forma' n'o' s'it' g'raui',
 & p'p'e ac im'ediati' marat' R. deit' e' do' Quicq' s'ol'utio' u'ca'
 s'it' d' alijs' passio'ib'g' s'it' falsa' ut' e'iste' ad' modum
 dubia' ee' maiore' d' passio'ib'g' q' g'raui' u'acat' u'ca'
 ab' e'p'ti' u'acat' au'g'ent' e' ee' in' loco. quod' n'o' i' g'raui' u'acat'
 non' p'endeat' ista' passio' in' de' manifesta' est' q' s'it' g'raui'
 extra' calum' s'it' d'ucere' u'ca' u'ca' u'ca' ee' d' h'ic h'ic
 passio'ne' i' u'ca' u'ca' i' h'ic illam' qu' h'ic u'ca'

epha sunt loci gravitatis. Demum hoc modo rationatur
quod duo quidam ita sese habent ut resisto impediunt
alterum naturae sequenti ad alterum tunc à quibus unum
est ab eodem est de alterumque gravitatis de ferri dorsum
ita sese habent quod in gravitatis sit immediate à gravitate
et tendere dorsum erit immediate ab eodem. Reditur
tinguendo Maiorem Mediate ut immediate iam
in gravitatis est immediate à forma gravitatis sunt
tendit est à forma levis à gravitate à infirmitate
dicitur. Demum non valet arguere ista: quia est à sua
causa efficiente sunt effectus alij quod est quod seipsum
moveri non est ut quod moveri à gravitate est potest
accumbat ad alium nempe ad naturam. Negatur hoc
consequenter nam eodem modo liceret arguere à anima
si videtur aut immediate est à sua causa efficiente sunt
gravitatis de ab ipso habet vim motivam de omnia quod non
moveri à seipso immediate. Quamvis verbe dicitur
neg. gravitatis de levis immediate moveri à gravitate
ad alium est rationem; sed hoc nihil aliud est dicitur quod
gravitatis de levis quod duo à gravitate nulli non sunt
immediate hoc modo sese movet ut est de seipso
quod est. Quod non sicut cap. 4. sub finem defectus
verbis testatur gravitatis de levis ut à gravitate sunt

à renouelle p[ro]hibens moueri ste eo dicitur ut dicitur
quomodo sit hoc intelligendum ut moueri à gravitate p[er]
se mediale ab eadem p[ro]hibens per accidens.

Hac posterior opinio sic explicata & defensa licet mul
ti graditudo licet prior in laud Dubie doctrina
peripateticæ - formior e atq[ue] adeo et uerior
de à nobis complectenda si in hoc m[er]ito in obsequi
ac p[er] certissimo licet ipsa met[us] forma gravium
& lenium n[on] e[st] principia p[er] se in duntaxat
suam motum ut nonnulli existimant p[er] moueri
effectus à p[er] se forma ut à p[er] se in
p[er] se in duntaxat ita ut à natura gravitate
& lenitate ut à n[on] p[er] se in duntaxat e[st].
Et enim in gravia & lenia et absente gravitate
in duntaxat in sua loca natura ferantur laud
Dubie dandum e[st] atq[ue] in duntaxat ab eo uolunt
eius in mouerant hoc aut aliud e[st] n[on] p[er] se
quæ e[st] forma substantialis & q[ue] ipsa sequuntur
gravitas & lenitas. patet deinde ex p[ro]posito
re aliam actionem naturam: quia n[on] e[st] p[er] se
e[st] in in duntaxat ut in hoc licet in duntaxat
sua per potam intelligendi ac mouendi q[ue] medi
antibus intentiones ac uoluntates elicit; ita et simpli
cia supra p[ro]hibita s[unt] uirtutibus ac facultatibus

Præcedentia à nobis
p[er] se recipiunt.

Nota s[unt].

78.

q̄d dā' certis à nāā idcirco sibi tribuit ut motū
omnem iure suo exsequantur: vnde ab ipso in 4to
de celo cap. 1. text. 2. vocat' zopyra id est mudamela
motū in se habita. Cap. 1. 3. eisdem libri text. 25. ma-
nifeste gravibz & leuibz aliūm principiu' internum
tribuit. Deniq' cū gravitas & leuitas n̄ aliunde
quā ab ipsa forma substantiali p̄manēt accēdo seq̄r
eandem artū seu motū eodem quoq' forma substa-
ali eē adferendos mediate s̄c̄ illi ut principiu'
quo s̄c̄dem ipsū suppositum em̄di qualitates ut agere
Quod in mediatu' ex se s̄ fundit. Si dicat' s̄c̄
sua suo mō' inuicibz tribui p̄e q̄ ipsa quoz n̄
garant' n̄ à seip̄s moueri dicenda s̄t q̄ dā'
motū inuicibz garant' p̄p̄ea n̄ ascribi q̄ licet
à forma quā illis garant' indidit oriari aliūd
tr̄ p̄p̄iam e' p̄er q̄ à n̄ inuicibz dignoscant
q̄d illud' q̄ rater motū inuicibz necesse nisi
nec s̄t ad Dispositionē p̄fectionē aliq̄na' ip̄s
in instanti generationis debita' augenda: nāca
quantitas v.g. q̄ p̄ augmentatē seu ad grā
orem accedit n̄ debebat inuicibz eo ip̄s moueri
to quo p̄ducebat nec item aqua p̄ hō unq'
obtinenda grā ad flumi' aut festinat: Deatū
enig' quibz motibz idem iudiciū' esto. Itaq' in
uentū genitoribz suo munere absoluit p̄ finali

Abūda

Solutio

cessandi fit ubi sui generis & forma & qdam
 gsequitur pfectior largiti sunt, qua sibi ipso
 postmodum relicta propter marke caetera nax
 naxia exsequuntur. Quia ob eam pty in lib. d. nos
 tu autum coponat aut imitati q' externo principe
 a quo regali n' eget; qa n' q' op'at' mitalib
 a minete sic g'hibent ut ia nullo externo motore
 obire dicat. Si dicat q'qd' mouet ab ext'nsis
 co aut p'ellit aut trahit aut motum aut ue,
 h' ut 2do cap lib. 7. lex 10 docet Aristes q' si
 graua & leuia mouent a g'raua tang' a caa
 mouente principali aliquo motu' s'm' moue,
 bunt co'sequens e' absurd' qa motu' p'formi
 dicendy cet' m'olent' & n' naxio. p' d'emo
 tu' graui' & leui' quop' no' cop'at' p'oe ad
 pulsione: g'raua n. dum elementis graui
 tatis leuitatez g'ferunt qua in sua loca ten.
 Dicit ea quodamodo p'ellere s'm'. Lex p'p'ea
 m'olent' mouen' dicenda fit a n' oib' motu
 q' ab ext'no motore p'ficiunt' s'm' d'nt' motu,
 ti. B' y' tm' q' forma eiq' q' mouet g'karij't
 q' g' leui' & graui' motu' n' m'ie' conp'her,
 d'ant. Obij'at' q' d'ca' effecty in actu requit' et cau, obij'at' r.
 sam in actu s'm' Aristem 2do p'p'f. lex 37. & 8to Metaph.

soluenda

soluenda

obij'at' r.

oblatio

230

230

lex 7. q. gravia & levia n. mouentur a quantitatibus
 quibus illa suspenduntur n. It amplius si in deriorant.
 Item nullus mouentur in aere mouet localiter nisi
 ipsi et mouentur q. in gravia & levia mouentur
 sunt quantitatibus plerumque n. motus huiusmodi e. gravia
 & levia ab illis n. mouentur. Ita e. Actus huiusmodi
 n. 20. c. 1. 20. 3. & sequentibus. Ad hunc modum e. motus
 huiusmodi illud n. ita ee intelligendum q. in existit esse
 ubi et caetera actu operatur existere; q. patet in fine
 cuius operatur motus ambulatio actu e. ipso fine motus
 motus actu & realiter non existit. Sed sensus
 huiusmodi e. effectus du. actu effectus operatur cau
 sam actu quantitatis experientem. Jam u. huiusmodi
 caetera actu n. existat in gravia & levia mouentur
 actu in experientem quantitatem hoc ipso q. forma
 & facultas motus in re a se genita n. magis
 experientem operatur uelut in carum p. stant. Ad hunc modum
 ut illud quoque absolute ac factum cum sensum qui
 se ferunt p. se ferunt acceptum uerum no. huiusmodi
 ut supra in d. magis in motu ferunt ad se p.
 habent. Est q. si intelligendum ut nullus mouentur
 corporeis & motus mouentur. In leuium n. i. i.
 endo immediate ac p. se impulsu rei mota

quin ipsa moueat. Magna autem serm' p' tialen
do p'uz alterat modum eo mo' quo dicitur est
nim' attractiu' ei in p'cedo. Atq' dicitur agens
corporeu' no' mouere in actu' & nisi actu' ut pota
moueat q' id sufficiens distinguit a mouente jo
cuius aliq' sp'iu' e' de mouere imotum.

Ad 1m supra positu' de hinc equi' nato dicitur igni ^{R. dicitur ad p' g' hanc}
suis moueri atq' calefieri: id t' no' sufficere ut ca
lescentia g' uant' ad scrib'at; q' p'pe in n' sit ad accipie
de' dispo'itio' q'm' accipit' accipit' uerba ut dicitur
e'. Ad altera' de' hinc uerba uerba sufficiens dicitur ^{R. dicitur ad p' g' hanc}
inter corpora simp'ia natura' & artificialia coher
ga hinc g' uant' & lenia n' moueat a p' uerba
intrinsicis tanq' casu' p' uerba moueat t' h' p' uerba
cipio intrinsicis n' g' uant' p' uerba & in p' uerba
eoz dupli' quoru' al' p' uerba sub'iale e' p' uerba
al' p' uerba uerba n' g' uant' ut lenia.

Ad 3m de' inblanig' uerba dicitur g' uant' g' uant' ^{R. dicitur ad p' g' hanc}
& lenia tamet' n' uerba p' uerba p' uerba in
sem' p' uerba ut ex id' uerba dicitur ist' uerba
caus' g' uant'. Ad 4m ex dicitur g' uant' q' dicitur ^{R. dicitur ad p' g' hanc}
sit g' uant'.

Ex hac serm' p' tialen sic uerba colligit p' uerba

1° quodlibet dicitur esse motus localis gradus & levis n^o per se
 a gravitate ut a causa principali. 2° de ois facultatibus
 potestas & affectiones q^oq^o res in instanti sua
 per se ad ornatum ut potest sentiendi, alia
 di^o levi movendi item quantitatem temperationis
 namq^{ue} corpora q^olibet, id q^oq^o alia licet p^o
 a forma rei genita & emanationem simpliciter p^o
 aut attribuenda t^o e^o ut causa principali ipsi
 quod. 3° colligitur Noⁿ e^o q^o p^o dicitur t^o ad
 amorem 2da sententia ac p^o p^o hoc. noⁿ explicatur
 ut gravitas sit principium movendi Quod gravitas
 & levis sit principium movendi Quod forma
 a^o gradus & levis e^o principium eiq^{ue} motus p^o
 unum t^o.

Quid de vltimo sit possibi-
 litate creatio.

Quaestio A. ta.

Ut sequens et mundi admittat diffinitio clarior
 ac facilius euadat videndum e^o p^o q^o creatio q^o
 illa sit An eiq^{ue} possibilitas una huius cognoscitur
 alq^{ue} ad ea an solum p^o p^o q^o quod noⁿ admittit
 potest id q^oq^o alia. Porro p^o t^o et eor^{um} p^o
 one diffinitio ex p^o p^o nota supponit, quam